

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 10 Lei.
Pe jumătate de an ..... 5 Lei.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 208.

Instrucțiune

privitoare la primirea întregirii dotațiunii preoțești.

1. Fiecare preot primește din partea protopresviterului concernent o blanchetă de chitanță, pe care se arată suma, ce i-s'a asemnat respectivului preot și despre care sumă trebuie a se face chitanță.

2. Preoții, cari voiesc a-și ridica întregirea dotațiunii prin poștă, pe lângă chitanță în regulă, să trimită totodată la administrațiunea cassei consistoriale din Arad un mandat postal provăzut cu mărcile postale recerute (de după *tarifa nouă*) și în acel mandat să fie scrisă legibil adresa preotului și locul destinațiunii (comuna și posta ultimă), dar *suma banilor să nu se scrie pe acel mandat*, căci se va scrie din partea administrațiunii cassei consistoriale.

3. Preoții, cari voiesc a-și ridica competența de sub întrebare *în persoană*, spre acest scop se pot prezenta la administrațiunea cassei consistoriale între orele 8 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$, a. m. în ordinea următoare:

Luni în 1/14 Noembrie a. c. preoții din tractul Arad, Șiria și Vinga.

Marti în 2/15 Noembrie a. c. preoții din tractul Chișineu, Boroșineu și Hălmagiu.

Mercuri în 3/16 Noembrie a. c. preoții din tractul Buteni și Radna.

Joi în 4/17 Noembrie a. c. preoții din tractul B.-Comloș și Timișoara.

Vineri în 5/18 a. c. preoții din tractul Lîpova și Belinț.

4. Fiecare preot să observe strict termenul indicat mai sus pentru tractul său, pentru că prin prezentarea personală în alte zile de solvire sau după amiază își va face numai spese zădarnice.

5. Fiecare preot trebuie să-și ridice competența cel mult până în 30 Noembrie nouă a. c., căci după acest termen administrațiunea cassei consistoriale încheie socoata și o înaintează înaltului guvern.

Vieața internă și organizația institului teologic din Arad

de Dr. T. Botiș.

(Urmare și fină.)

Consistorul eparhial confirmă pe directorul substituit Roman R. Ciorogariu de director definitiv al institului, cei doi profesori remaseră însă tot în situațiunea de provizori, până la sfârșitul anului școlar 1907—8.

În vara anului 1908 superioritatea diecesană esecută repetițele hotărâri ale sinodului

eparhial¹⁾ și publică concurs pentru îndeplinirea definitivă a tuturor catedrelor suplinite dela amândouă secții ale institului.

Asupra recurserilor intrate Consistorul eparhial să pronunță în ședința sa plenară din 13/25 August 1908, alegând de profesori definitivi pentru secția teologică pe singurii candidați, Dr. Teodor Botiș și Dr. Iustin I. Suciu. Alegerea celui dintâi obținu numai decât și confirmarea arhierescă, ear cea a profesorului Dr. Suciu urmă abia la anul 1912.²⁾

Trebuințele învățământului cereau însă, ca și catedra a treia să se îndeplinească în mod stabil, prin o instituție definitivă. Ca să se poată prevedea instrucțiunea din toate studiile prescrise prin planul de învățământ, profesorii erau siliți a-și reduce orele din singuraticile discipline și astfel nu-li-se putea da estensiunea și profunditatea cuvenită, ear elevii rămăneau fără ocupațiuni. Direțiunea institului atrage în mai multe rânduri atențiunea superiorității diecesane asupra neajunsurilor și a piedecilor, ce urmau pentru mersul normal al afacerilor din acesta situație.³⁾ Consistorul eparhial nu află însă necesitatea îndeplinirii catedrei a treia atât de arzătoare, ca și colegiul profesoral. Nu are nimic de obiecționat contra sporirii personalului didactic, din contra ar simți o deosebită bucurie, dacă institutul s'ar putea organiza după sistemul facultăților teologice mai înalte. Luând însă în considerare greutățile, ce-le împingă diecesa întru acoperirea trebuințelor sale precum și necesitățile, ce se ivesc la preparandie, de înaintea carora nu se poate subtrage, cât timp vrea să susțină caracterul profesional al acestei școli, la sarcini mai mari nu se poate ang-ja.⁴⁾

Astfel cât timp starea financiară a diecesii impunea datoria de a-se face „posibilele economii pe toate terenurile și cu toate ocaziunile,⁵⁾ catedra a treia se suplini parte prin puterile didactice esistențe, parte prin profesori „ajutători.“ Cu începerea anului școlar 1902—3 Consistorul eparhial institui și această calitate și totodată și de prefect seminarial pe rigorosantul în teologie Gheorghe Ciuhandu, care însă la începutul anului școlar viitor renunță la acest oficiu⁶⁾ și după ce obținu diploma de doctor în teologie fu numit și ales de asesor referent în senatul școlar al Consistorului din Arad.

În anii 1903—4—1907—8 fu încredințat cu propunerea studiului liturgic parohul din Arad și asesorul consistorial Traian Vătan.

La începutul anului școlar 1908—9 Consistorul eparhial implini dorința veche a colegiului profesoral și numi pe candidatul de profesor Dr. Lazar Iacob, de prefect de studii la seminar și de profesor ajutător.

Cu începerea anului școlar viitor 1909—10 îl institui apoi de suplinitor la catedra a 3-a, ear în vara anului 1910 de profesor titular.

Directorul și profesorul Român R. Ciorogariu stă în fruntea institului până la 1 Septembrie 1917, când intrând în starea de pensie își ocupă scaunul de vicar episcopesc și președinte al Consistorului eparhial din Oradea-Mare.

Postul de director și catedra vacantă Consistorul eparhial le îndeplini prin alegerea de director și profesor a protosincelului Dr. Iosif

Olariu, director al institului pedagogic-teologic din Caransebeș.

Institutul nostru avu însă parte de conducerea pricepută și activitatea conștientioasă a directorului Dr. Iosif Olariu numai în anul școlar 1917—18. La sfârșitul acestui an părăsi Aradul și își reocupă postul de mai înainte de director și profesor la institutul pedagogic-teologic din Caransebeș. Cu conducerea afacerilor direcționale Consistorul eparhial însăreînă, cu începerea anului școlar 1918—19, pe profesorul Dr. Teodor Botiș.

Cu acest an școlar memorabil în istoria neamului românesc intră și institutul nostru teologic și o nouă epocă a vieții și dezvoltării sale. Vărsând raze de lumină, de nădejdi și iubire de neam în cursul celor 96 ani ai existenței și activității sale modeste de până acum, a bine meritat pentru biserică și neam și și-a asigurat un loc de cinste pe arena luptelor de conservare a limbei și legii noastre românești.

¹⁾ Concl. sinod eparh Nr. 51—1905, Nr. 63—1906, Nr. 59—1007 și 40—1908. ²⁾ Raportul Consistorului plenar din Arad către sinodul din 1909, Nr. 2201—1909. Concl. sinod. eparh. Nr. 83—1909. ³⁾ Act instit. Nr. 37 T—1-95—6, Nr. 157 T 1906—7 și 12 T 1907—8. ⁴⁾ Act consist din 24 Nov. (7 Dec.) 1905, Nr. 5219 și 6/19 Aug 1907, Nr. 3820—1907. ⁵⁾ Cuvântul de deschidere a episcopului Ioan I. Papp la sinodul din anul 1904. ⁶⁾ Act Consist din 17/30 A g. 1902, Nr. 4815, 19 Iunie (2 Iulie) 1903, Nr. 2943, 1/14 Sept. 1903, Nr. 5274.

Aviz!

A apărut: *Calendarul Diecezan din Arad pe anul 1922.* Conține: Cronologia, Sărbători și alte zile schimbăcioase, Posturile, Deslegări de post, Parastase oficiale, Sărbători naționale, Zile de repaus, Regentul anului, Anotimpurile, Partea calendaristică, Șematismul diecezei ort. rom. a Aradului, Genealogia familiei domnitoare, Taxele de poștă, telegraf și telefon, Consemnarea târgurilor din Crișana, Banat, Ardeal și vechiul regat, Timpul cât poartă animalele, Timpul vânatului și o parte literară instructivă, împodobită cu mai multe clișee.

Prețul unui exemplar cu șematism 6 Lei, iar cel fără șematism 4 Lei + 1 Leu 35 bani pentru francatura recomandat. *Revânzătorii beneficiază rabat.* Se poata comanda contra bani gata, sau cu rambursă, dela Librăria Diecezană din Arad.

INFORMAȚIUNI.

Personal. P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan a plecat Marti, în 8 Noembrie n., la București pentru a participa la ședințele Sf. Sinod, convoc. pe ziua de 10 Noembrie.

Inaugurarea orfelinatului „Regina Maria“. Miercuri, în 9 Noembrie n., la orele 11 a avut loc inaugurarea orfelinatului „Regina Maria“ din Arad. Prin o muncă stăruitoare a comitetului ju-

dețul Arad pentru ocrotirea orfanilor din războiu, învingându-se toate greutățile începutului prin concursul binevoitor dat de autoritățile noastre civile și militare din localitate și sprijinul publicului, noul cămin, menit a da îngrijire și creștere scumpilor noștri orfani din războiu, s'a inaugurat în frumosul edificiu al orfelinatului orașului, cedat spre acest scop de primăria orașului Arad. A participat un public numeros și distins, în frunte cu dna Olga M. Sturdza, președinta Societății „Ocrotirea orfanilor din războiu,” dna Lucia Cosma, președinta comitetului regional din Timișoara, dna Elena Goldiș, președinta comitetului județean din Arad, dnii generali Lecca și Badescu, V. Goldiș, primarul Dr. Robu, reprezentantul P. S. Sale părintelui nostru Episcop Ioan p. M. Păcățian etc. Actul religios al sfințirii noului institut cultural și umanitar l-a oficiat p. protopop Tr. Vașian, închinând prin o cuvântare binesimțită. Corul orfanilor intonează Imnul regal, după care președinta filialei Arad, dna E. Goldiș, mulțamește în numele micilor orfani tuturor factorilor, cari au contribuit la înființarea căminului. Se mai rostesc cuvântări din partea dnelor Lucia Cosma, principesa Olga M. Sturdza, primarul Dr. Robu și p. asesor cons. Mihail Păcățian în numele P. S. Sale. De încheiere corul cântă cântarea orfanilor, indușând până la lacrimi pe cei prezenți. Asistența vizitează apoi departamentele și atelierile orfelinatului, rămânând încântată de cele observate. La orele 2 a avut loc în onoarea dnei principese Olga Sturdza un banchet la „Crucea Albă”.

Concurese.

No. 1193, 1224, 1225, 1228/1921.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român publică concurs pentru următoarele burse:

1. O bursă de 200 Lei din „Fondațiunea Avram Iancu”, pentru elevi ai școalelor secundare.
2. O bursă de 200 Lei din „Fondațiunea Gheorghe Boeriu din Vad”, pentru elevi din școalele secundare înrudiți cu fondatorul.
3. O bursă de 200 Lei din „Fondațiunea Teodor Sandul”, pentru elevi ai școalelor industriale inferioare, ori agronomice inferioare, fiind preferați tinerii înrudiți cu fondatorul, dacă vor fi cel puțin egali cu ceilalți concurenți în studii, purtarea morală și socială.
4. Două burse de câte 500 Lei din „Fondațiunea Ioan Petran” pentru studenți ai Universității din Cluj.

Dela toți cei ce reflectează la aceste burse, se cere să anexeze la petiție următoarele acte, în original sau în copie:

- a) act de botez, b) atestat de pe a. tr. școl., c) atestat, că sunt înscrși ca elevi ordinari și că urmează studiile în a. școl. de față, d) atestat că sunt lipsiți de mijloace, e) dela cei înrudiți cu fondatorul, act prin care să se dovedească această înrudire.

Petițiile să se adreseze „Asociațiunii” Sibiu, str. Șaguna Nr. 6-8, până la 15 Noemvrie a. c. Sibiu, 12 Octomvrie 1921.

Andrei Bârseanu
prezident.

Romul Simu
secretar.

Pentru întregirea parohiei devenite vacante (în urma strămutării fostului paroh Petru Mihaela la Vădas), amăsurat ord. Consist. Nr. 287/921, se publică de nou concurs la parohia Pleșcuța, cu filia Guravii p. presbiteratul Halmagiului, județul Arad, cu termen de 30 zile dela prima apariție a concursului în „Biserica și Școala” organul of. din Arad.

Emolumentele sunt:

- 1) Stolele legale dela botezuri, cununii și înmormântări; 2) Birul parohial atât din matră cât și din filie 15 litre de cucuruz sfărmat dela fiecare număr de casă (Pleșcuța 92 Guravii 72) în natură adus la casa preotului de credincioși contribuenți, ori la învoiala reciprocă a preotului și a credincioșilor preț de piață în timpul solvării aceluși bir; 3) Ajutorul de stat conform cvalificației preotului, pentru care însă parohia nu garantează; 4) Casă parohială nu este, alesul va trebui să-și închirieze una pe speșele sale până la alte dispoziții.

Alesul va avea să catehizeze fără alta remunerație la școala primară de stat din loc, Parohia e de clasa III.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți, să-și subștearnă recursurile lor ajustate con-

form regulamentului p. par. și adresate comitetului par. din Pleșcuța, pe calea oficiului protopopesc al Halmagiului, în termenul de sus; totodată să se prezenteze în vre-o Duminică ori sârbătoare în bisericile din matră și filie spre a servi sf. liturghie, respective a cuvânta cu prealabila învoire a protopresbiterului.

Recurenți din alta dieceză sunt poștiți să-și prezenteze legitimația dela P. S. Di Episcop diecezan spre a dovedi că au dreptul de a recurge la parohia din dieceza noastră.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: **Cornel Lazar**, ss. protopresb. tract.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III. din Holtmizeș p. presb. Halmagiului se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție a acestuia în „Biserica și Școala.”

a) Sesiă parohială în estenziune de 13 jugh. 1380 stângeni patrați, de pe care dările publice, ecvivalentul etc. va avea să le solvească alesul.

b) Birul parohial câte 1 măsură de cucuruz sfărmat în natură, adusă la locuința preotului, de fiecare număr de casă.

c) Stolele legale, dela înmormântări, botezuri și cununii.

d) Nefiind casă parohială, până când va fi în stare să edifice una parohia va închiria pe speșele sale o casă acomodată cu grădină și supra edificate.

e) Întregire dela stat conform cvalificației preotului ales, pentru care însă parohia nu ia nici o răspundere.

Alesul va fi îndatorat să catehizeze regulat în școala gr. ort. rom. primară din loc, fără altă remunerație dela parohie.

Doritori de ocupa acest post sunt poștiți ca recursurile lor ajustate cu toate documentele prescise și eventuale atestate de servicii iar cei din alta dieceză având să producă și act de consimțământ dela V. Consistor diec. din Arad respective dela P. S. S. Di Episcop diecezan, adresate comitetului parohial din Holtmizeș, să le subștearnă oficiului p. presbiterat gr.-or. român din Halmagiu până la termenul susindicat. Totodată pe lângă observarea §-ului 33 din Regulamentul p. parohii recurenți sunt poștiți a se prezenta în sf. biserică din loc în vre-o duminică ori sârbătoare spre a servi respective cuvânta spre a face cunoștință poporului.

Din ședința comitetului par. din Holtmizeș ținută la 13/26 Oct. 1921.

Comitetul parohial,

În conțelegere cu: **Cornel Lazar** p. presbiter.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea parohiei Iosași cu filia Iosași-Baltele din protopresbiteratul Halmagiului devenită vacantă prin decedarea fostului paroh. Gh. Costina, să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție a acestuia în foaia of. „Biserica și Școala.”

Parohia e de clasa III.

Emolumentele sunt: Sesiă parohială și intravilanul, circa 14 jughere pământ arător și fână, după care dările publice va avea să le solvească preotul. 2. Birul parohial de fiecare număr de casă câte una măsură de cucuruz sfărmat, dela matră și filie peste tot 97 măsuri. 3. Stolele legale dela înmormântări, boteze și cununii. 4. Casă parohială nu este. 5. Ajutorul de stat, pentru care însă parohie nu ia răspundere.

Alesul paroh va fi îndatorat să catehizeze la școala din parohia matră or filie.

Refiectanții sunt poștiți a-și înaintea, cererile de concurs ajustate conform Reg. p. par. cu toate documentele prescise, adresate comitetului par. de acolo, în termenul de sus. Oficiului protopresbiterat gr. ort. rom. din Halmagiu.

Din ședința comitetului par. ținută în Iosași la 5 Sept. 1921.

În conțelegere cu mine: **Cornel Lazar** protopresbiter.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea postului de paroh la parohia a treia nouînființată în Arad, prin rezoluțiunea Veneratului Consistor diecezan Nr. 1203/920, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala.”

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Din cassa epitropiei parohiale anual-minte: a) 600 lei, relut pe timpul, până când se va putea esoperă folosința unei sesiuni pa-

rohiale de pământ; b) 600 lei relut de bir; c) 1200 lei relut de cvartir.

2. Dela credincioși, venitele ștolare.

3. Din cassa orașului Arad 285 lei anual.

4. Ajutoarele, ce le va acorda statul.

Dela recurenți să cere cvalificațiune pentru parohii de clasa primă, în sensul concluzului Nr. 84 al Sinodului eparhial din 1910, și după prealabila încunoștințare a protopresbiterului să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în sfa biserică, spre a-și arăta desteritățile înaintea alegătorilor.

Recursurile adresate comitetului parohial, se vor înaintă P. On. Oficiu protopopesc din Arad.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: **Traian Vașian**, m. p.

—□—

2-3

În conformitate cu concluzul Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 2907/921, se escrie concurs pentru deplinirea definitivă a parohiei vacante Iermata, cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Venitele parohiei sunt: 1. Usufructul unei sesiuni de pământ estravilan și a grădinei parohiale. 2. Dreptul la pășunat pentru 24 vite. 3. Stolele legale. 4. birul legal. 5. Întregirea doțaiției dela stat.

Casă parohială nu este, dările publice după beneficiul preotesc, le va suporta alesul.

Parohia este de cl. I., deci dela recurenți să recere cvalificațiunea prescisa în conclusul sinodului eparhial, enunțat sub Nr. 84/910 II. p. I.

Alesul preot va fi deobligat să catehizeze în școala confesională, fără altă remunerație dela parohie.

Reflectanții sunt poștiți a-și înaintea recursurile lor, adresate comitetului par. din Iermata și ajustate cu documentele recerute precum și cu atestate despre eventualul serviciu de până acum, Prea On. Oficiu p. presc ort. rom. din Ineu (Borosjenő) jud. Arad și pe lângă observarea celor cuprinse în §-ul 33, din Regulamentul pentru parohii, sunt poștiți a se prezenta în careva Duminică sau sârbătoare în sf. biserică din Iermata, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Recurenții din alta dieceză, vor dovedi protopresbiterului tractual, că au încuviințarea P. S. Sale Domnului Episcop diecezan de a reflecta la această parohie.

Iarmata, din ședința comitetului parohial ținută la 15/28 Aug. 1921.

Teodor Draia, m. p. **Gheorghe Bulz** m. p.

pres. com. par. not. com. par.

În conțelegere cu: **Ioan Georgia** m. p. protopresbiter.

—□—

2-3

Pentru îndeplinirea postului vacant de învățător dela școala noastră confesională ort. română din **Lorău**, protopresbiteratul Peștesului (județul Bihor) se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în foia oficioasă: „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Locuința corespunzătoare în edificiul școlii. 2. Grădină. 3. Intravilanul școlii. 4. Salar în bani gata dela parohie 120 lei. 5. Lemne anual 24 m³ din cari se va încălzi și sala de învățământ. 6. 20 lei pentru scripturistica. 7. 50 lei diurnă la conferințe. 8. De curățitul școlii înlăuntru și din afară se va îngriji epitropia. Asemenea impositiile publice cad în sarcina epitropiei parohiale. 9. Întregirea salariului dela stat e pusă în curgere.

Învățătorul, ce va fi ales este deobligat a conduce elevii în Duminică și sârbători la biserică.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înaintea petițiile înzestrate cu documentele cerute de legile în vigoare Com. parohial ort. român din Lorău pe calea P. O. oficiu protopresbiterat al Peștesului în Tileagd în termenul deschis și se pot prezenta în comună în o Duminică ori sârbătoare spre a face cunoștință cu poporul.

Dat, Lorău 11/24 Iulie 1921.

Ștefan Domocoș m. p. **Vasilie Păltineam** m. p.

președinte. notar.

În conțelegere cu oficiul protopresbiterat al Peștesului Tileagd la 27 Aug. 1921, **Alexandru Munteanu** protopresbiter.

—□—

2-2

Cenzurat: V. D A R L E A.